

Muhulane

Nr 10 (347)

Oktoober 2018 (viinakuu)

Muhu leht

Muhu ilu jututuba

Hellamaa külakeskuses
19. oktoobril 2018
kell 16.00 - 19.00

Vestlusring Muhu avaliku ruumi esteetika teemal "Kuidas muhulaste pärandit ja saare loodust väärtustades arendada Muhu avalikku ruumi"

Vestlusringis osalevad
Mari ja Urmas Viik.
Teemat illustreerivad näited laiaast maailmast.

Küsimusi suunab
Kristjan Sisa.

Osalemine on tasuta
kõigile soovijatele.
Korraldab MTÜ Seltsielu.
Toetab Muhu vald

**Tööstuspärandi-
päeval**
22. septembril.
Loe lk 3.
Kalmer Saare
pilt

Suvekodu tasub pikaks eemaloleku ajaks ette valmistada

Käes on taaskord aeg, mil paljud suvilad ning maakodud jäävad talveks tühjaks, oma elanikke tagasi ootama. Paraku juhtub vahel, et elamus käib sel ajal ka kutsumata külalisi ning nii saab omaniku privaatsus ja turvatunne rikutud.

Hea uudis on see, et kõige selle vältimiseks saab kodu- või suvila-omanik ise palju ära teha ja seda väga lihtsalt. Siinkohal tootsingi välja mõned mõtted, mida jälgida, et meil endal ja meie kogukonnal oleks turvalisem elukeskkond.

Kui koduomanikul on võimalus paigaldada valvekaamerad, siis see on suureks abiks - nii probleemide ärahoidmisel kui ka mõne pahategija hilisemal tuvastamisel. Samuti tasub mõelda ka alarm-süsteemide paigaldamise peale, mis annavad tahtmatust külalisest kiiresti märku.

Võimalusel tuleks paluda oma naabreid või tuttavaid, kes rohkem kohapeal viibivad, et vahel visataks pilk ka teie krundile ning hoonetele peale. Kui teie kinnistu juures on

liikumist, siis hoiab see tahtmatuid huvilisi eemal.

Kindlasti tasub käidavamatesse kohtadesse paigaldada valgustid. Aegreleega või liikumisanduriga valgustid jätavad mulje, et elanikud on kodus. Samuti võiks pisut vaeva näha krundi haljastusega: kui lasete kohal võssa kasvada, siis see annab infot, et elanikke pole kohal ning samuti pakub hooldamata aed varjet vargale, kes seda agaralt ära kasutab.

Enne krundilt lahkumist võiks hooned ja ümbruse ka korra üle vaadata teise inimese pilguga - tihti ei jää endale silmagi midagi, mille

pahategija leiab esimesena. Kindlasti tuleks kaasa võtta kõik vähegi hinnalisem, mida kannatab liigutada. Samuti kõik, mida endaga kaasa võtta ei saa, tuleks vähemasti silma alt ära panna. Tasub korra vaadata ka akendest sisse, et pilku ei püüaks midagi väärtuslikku. Võimalusel pildistada enda väärtuslikumad esemed ning juhl kui esemel on seerianumber, siis ka see pildistada ning endale kirja panna.

Mõistlik oleks kriitilise pilguga vaadata üle enda lukud/tabad/kinnitused ning vajadusel need välja vahetada või ajakohastada. Tänapäeval pakutakse väga häid lukke taskukohase hinnaga, mille kallal pikanäpumees ei näe vajadust pikemalt pead murda.

See kõik tehtud, siis saab uuel hooajal kergema südamega tagasi tulla ning leida oma armastatud ja kodune koht vandaalide poolt puutumatuna.

Robert Vahter

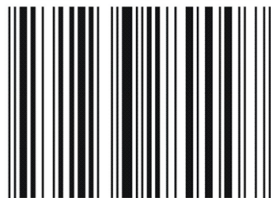
piirkonnapolitseinik

Kuussaare politseijaoskond

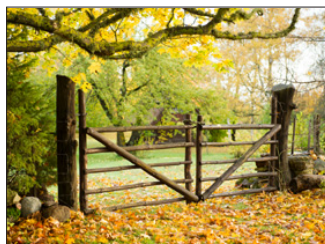

Senta pingi sünnist loe lk 4.
Kalmer Saar

ISSN 1736-289X

9 771736 289007

Kalmer Saar

Paula Tarvis 102

Paula Tarvis on vanim muhulane ja ka kõige vanem elanik Saare maakonnas, kinnitas 7. septembri Meie Maa. President Kersti Kaljulaid kinkis talle kui maakonna vanimale elanikule sünnipäevaks hõbemündi. Paulast tehti sünnipäevajuttu ka 3. septembri Meie Maas.

Volikogu 20. septembri istungi päevakorrast

- Muhu valla 2018. a lisa-eelarve nr 1,
- Lasteaia põhimääruse muutmine,
- Lasteaia neljanda rühma avamine,
- Rässa k Riina DP algatamine,
- Liiva k Aasa DP algatamine,
- Teede kandmine teeregistrisse,
- Nüüsoleku andmine erateede avalikuks kasutamiseks määramiseks,
- Informatsioonid ja hoonestusõiguse lepingud (Kallaste, Võrkaia sadamad).

Riigivara võõrandamine

Maa-amet on välja kuulutanud avaliku kirjaliku enampakkumise piirkonnas asuvate kinnisasjade müümiseks.

Muhu vallas on müügil järgmised kinnisasjad:

* Kuivastu küla Helme (47801:001:0544; 16,97 ha; (M)) alghind 13 030.-, tagatisraha 1 300.-;

* Möisaküla Suurekraavi (47801:003:0051; 7,37 ha; (M)) alghind 7 640.-, tagatisraha 760.-

Pakkumiste esitamise tähtaeg on **11.10.2018**. Täpsemat informatsiooni saab Maa-ameti kodulehelt www.maaamet.ee

Korterelamuid Liivale juurde

Kunagine Nordeconi juht Jaano Vink soovib Muhusse ehitada neli korterelamut, kinnitas 18. septembri Saarte Häl: "Hoonete ehitamiseks mõeldud 0,58 ha suuruse Aasa kinnistu ostis arendaja maa-ameti oksjonilt ja see asub keset Liiva küla – koolimaja, vallamaja ja Liiva kaupluse vahelise kolmnurga keskel. Sellises mahus uute korterite ehitamist pole Eesti iseseisvuse ajal ette näidata ühelgi teisel Saare maakonna maa-asulal."

Vallavalitsuse istungitelt

5. september

Toimus hanke nr 200 399 "Kesselaiu elektrivarustuse 2. etapi ehitustööd" pakkumuste vastavaks tunnistamine, eduka pakkuja väljakuulutamise ja kvalifitseerimine. Hanke võitis OÜ Energogen.

12. september

Ajutine vabastus korraldatud jäämeveoga liitumisest otsustati anda Koguva k Koguva sadama mü ja Mäla k Rehematsi mü (kuni 2019. a I p/a).

Pikaajaline vabastus korraldatud jäämeveoga liitumisest otsustati anda Simiste k Ranna, Hellamaa k Põhja ja Kallaste k Aru-Jaani mütele (kuni 31.1.2020).

Otsustati korraldada konkurss ja kinnitati osalemise tingimused:

- Muhu valla lastekaitse-spetsialisti 0,5 ametikoha täitmiseks (tähtaeg 2. okt.),
- Muhu valla ehitusspetsialisti ametikoha täitmiseks (30. sept.).

Väljastati kasutusluba Kallaste k Lautri mü püstitatud elamule.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanek.

Otsustati korraldada:

- elektrooniline avatud menetlusega riigihange "Investeermislaenu võtmine". Pakkumuste väljaselgitamiseks moodustati komisjon (R. Liitmäe - esimees, K. Kütt, A. Auväärt, T. Hellaema),
- alla lihthanke piirmäär jääv hange "Muhu lasteaia 4. rühma mööbli soetamine".

Otsustati määrata Lõetsa k Jüri-Jaani mü asuvate hoonete unikaal-aadressid: Jüri-Jaani, Jüri-Jaani 1.

Otsustati muuta Suuremõisa külas asuvate Mulgu, Heinamaa ja Kastani kü piire vastavalt piiride muutmise skeemile, määrati katastriüksuste lähiaadressid ja sihtotstarbed (Mulgu - el.m, Heinamaa ja Kastani - mtm-d).

Otsustati muuta Võiküla Posti ja Roo piire vastavalt piiride muutmise skeemile.

Määrati Põitse k asuva kü nimeks ja lähiaadressiks Nakitse [enne: Kopli].

Võeti vastu ja suunati avalikule väljapanekule Tamse k Staadioni kü detailplaneering (DP). Väljapanek toimub kuni 14. oktoobrini Muhu vallamajas.

Otsustati kehtestada Vahtraste k Mulla mü DP.

Kehtestati Muhu valla valduses oleva Koguva dolokivikarjääris toodetud killustiku väljamüügi-hinnad:

- fr 0/32 mm - 5 eurot tonn / 8 eurot m³,
- fr 32/64 mm - 6 eurot tonn / 9.60 eurot m³.

Vaadati läbi volikogu materjalid.

19. september

Kinnitati alla lihthanke piirmäär jääva hanke "Muhu lasteaia 4. rühma mööbli soetamine" tulemused: edukaks tunnistati DTP Trading OÜ poolt esitatud pak-kumus (kõige madalama maksumusega).

Detailplaneeringute teated

Muhu Vallavalitsus võttis 12.9.2018. a korraldusega nr 212 vastu Tamse külas asuva Staadioni maaüksuse (47801:002:0403, ärimaa, 2,97 ha) detailplaneeringu. Detailplaneeringu eesmärgiks on varasemalt samale alale koostatud planeeringu (kehtestatud Muhu Vallavolikogu 15.6.2011. a otsusega nr 106) täpsustamine Staadioni maaüksuse osas ning viimine kooskõlla spordiklubi suvebaasi praeguste vajadustega. Planeeringuga soovitakse ette näha ca 100 m² täiendavat hoonestusala puhkemajade tarbeks ning muuta lubatud hoonete arvu ning paaretreid.

Detailplaneeringu avalik väljapanek toimub 1.10. – 12.10.2018. a. Ettepanekud ja vastuväited planeeringula-henduse osas palume esitada kirjalikult avaliku väljapaneku jooksul. Detailplaneeringu materjalidega on avaliku väljapaneku kestel võimalik tutvuda Muhu vallamajas, aadressiga Muhu vald Liiva küla Vallamaja ning valla kodulehel: <http://www.muhu.ee/> Detailplaneeringud

Muhu Vallavalitsus kehtestas 12.9.2018. a korraldusega nr 213 Vahtraste küla Mulla maaüksuse (47801:003:0495, maatulundusmaa, 9,91 ha) detailplaneeringu. Planeeringu eesmärgiks on ehitusõiguse määramine, maaüksuse kruntimine elamukruntideks, teede ja tehnovõrkude rajamine ning servituutide seadmise vajaduse määra-

mine. Detailplaneeringuga jagatakse Mulla maaüksus 8 elamumaa ja 1 transpordimaa sihtotstarbega katastriüksuseks. Planeeringu algatamisel kavandati ka ehituskeeluvööndi vähendamist, kuid planeeringu-menetluse käigus loobuti ehitus-keeluvööndi vähendamise taotlemisest. Hoonestusala on paigutatud kruntidele, arvestades hajaasustuse tuleohutuskujasid ning järgides ajaloolist asustumustrit Vahtraste külas. Planeeringualale on kavandatud kaks tiiki. Planeeringuga tagatakse juurdepääs naaberkinnistule.

Kehtestatud detailplaneeringu materjalidega on võimalik tutvuda muhuvalla kodulehel: www.muhu.ee/ Detailplaneeringud

Nimetatud korraldustega saab tutvuda Muhu Vallavalitsuses (Liiva k, Muhu v, Saare mk) ja aadressil www.muhu.ee/Dokumendiregister Täiendav info tel 453 0680, maa@muhu.ee

Muhu Vallavolikogu algatas oma 20.9.2018. a otsusega nr 71 Muhu vallas Rässa külas asuva Riina katastriüksuse (47801:001:0449, maatulundusmaa, 4,05 ha) detailplaneeringu. Planeeringu eesmärgiks on ehitusõiguse määramine elamute ja kõrvalhoonete rajamiseks, maaüksuse kruntimine, teede ja tehnovõrkude rajamine ning servituutide seadmise vajaduse määramine. Planeeringu-

alale soovitakse rajada neli ühepere-elamu krunti. Vastavalt Muhu valla üldplaneeringule tuleb katastriüksuse kruntimisel koostada detailplaneering.

Muhu Vallavolikogu algatas oma 20.9.2018. a otsusega nr 72 Muhu vallas Liiva külas asuva Aasa katastriüksuse (47801:001:0668, elamumaa, 0,58 ha) detailplaneeringu. Planeeringu eesmärgiks on ehitusõiguse määramine korterelamute rajamiseks, maaüksuse kruntimine, teede ja tehnovõrkude rajamine ning servituutide seadmise vajaduse määramine. Planeeringualale soovitakse rajada kuni neli kahekordset kortermaja. Planeeringuala asub Muhu valla üldplaneeringu kohaselt detailplaneeringu koostamise kohustusega alal.

Detailplaneeringu algatamise otsustega saab tutvuda Muhu Vallavalitsuses (Liiva k, Muhu v, Saare mk) ja aadressil www.muhu.ee/Dokumendiregister; info tel 453 0680, maa@muhu.ee

NB Kui soovite osaleda planeeringu koostamises või saada teavitusi või lisainfot, siis palume teavitada sellest Muhu Vallavalitsust ning märkige ka ära viis, kuidas soovite edaspidi infot saada ning planeeringu väljatöötamises osaleda.

Mihkli- ja viinakuu muuseumis

Lääne-Eesti turism MTÜ eestvedamisel toimus ka Muhu projekt „Tööstuspärandi taaseltamine turismi arendamiseks”. See oli Eesti-Läti ühisprojekt „Revival of Industrial heritage for tourism development”. Muhu Muuseum osales Tööstuspärandi projektis ja oma tegevused viisime läbi Eemu veski juures laupäeval, 22. septembril. Veskimees Jüri Ling tutvustas külalistele veskit.

Suure telki seadsime üles väikese kohviku, kus pakkusime head ja paremat. Samas telgis toimus Peremärgi õpituba. Külastajad said puittoorikutele lõigata või kõrvetada peremärgi või ilusatele võinoa toorikule endale sobiva mustri või kalli ja armsa inimese nime. Meeleolu löid lõõtsa- ja karmoskamängijad Saaremaalt ja Muhust. Kes meie telgi alla tulid, jäid sinna kauemaks ega raatsinud ära minna. Külastajaid oli 60 inimest. Neid tuli Kasahstanist, Palestiinast, Rootsist, Saksamaalt ja Eestist.

25. septembril toimus Saaremaa Muuseumi ja Muhu Muuseumi ühine väljasõit Sõrve saarde. Külastati tuletorni, militaar-

Muuseumi juhataja Meelis Mereäär ja Eemu veskimees Jüri Ling tööstuspärandi päeval.

Kalmer Saar

muuseumi, loodusemuuseumi, üht iluaeda, Karl Bulla muuseumi, Salme viikingilaevade leiukohta. Sel korral käisid muuseumist väljasõidul meie tublid suvehooaja töötajad koos muuseumi juhatajaga.

28. septembril kohtusime Muhu lasteaia lastega, kõnelesime mihk-

lipäevast, mängisime mängu, rääkisime koduloomadest, tutvusime seemnest kasvanud köögiviljadega.

Oktoobris kohtume muuseumis Orissaare Gümnaasiumi õpetajate ja kahe klassi õpilastega, kellele pakume erinevaid käelisi tegevusi, räägime mitmetel teemadel ja mängime mängu.

Lisaks on meil veel tulemas sakslasti, meremehi, kangakudujaid ja teisi muuseumihuvilisi.

Muhu Muuseumis praegu vaadatud näitused: Väljal I korruse fuajees on näitus „Muhu muster Nii ja Naa”, Väljal II korruse fuajees näitus „Senta Room 75”, II korrusel püsinäitus „Muhu tekstiil”, Toomal: Madise kambri on stendid Muhu looduse ja ajaloo kohta ning uus Muhu kaart, rehalses Ivo Kõvamehe näitus „Ennenuti”.

Kuivastu kohvikus näitus „Meremehe kiri”. Näitust saab vaadata kohviku lahtioleku aegadel.

Muhu Muuseum on avatud T-L kella 10-17.

Tervitustega,

Siret muuseumist

Puu

Pühendatud Vanamõisa Sepa suurtele puudele.

Millal sai minust pärnapuu?
Juured on sügaval.
Nõnda olengi puudetruu sinise taeva all.

Lehtede langus on valus.
Aga ma seda Ju tean,
Mu jõud on siiski taluv,
Mu jõud on värsireas.

Enda Naaber Nipsust,
1. septembril kodus Kuressaares.

Muhus ON teine tunne!

Igor Gräzinist, tema kodust Muhus ja mõtetest ümber Muhu alates Väikese väina tammi avadest ja lõpetades sillaga kirjutas 18. septembri Oma Kodu. „Paar päeva tagasi olin ühe päeva mandril, aga nii kui praami peale saad, on meeolu hoopis teine. Absoluutselt teine! Mandril on igav, tolmune, hall, tüütu. Muhus ON teine tunne!” rõhutas Gräzin.

Muhu kalapood avas taas uksed, kirjutas 11. septembri Meie Maa. 2014. aastal avatud Siin Ei Ole Kala Pood oli ruumikitsikuse pärast sunnitud kevadel kaupluse sulgema. Nüüd on pood laienenud ja valiks on ka külmutatud, marineeritud ja purgitooteid. Pildi tegi Kalmer Saar.

Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon korraldab 24.–25. oktoobril Tallinnas Sokos Hotel Viru Konverentsikeskuses **Eesti sotsiaaltöö 6. kongressi** „Sotsiaaltöö läbi aja. Aeg sotsiaaltööks”. Üheskoos tagasivaatega sotsiaaltöö ajaloole arutletakse kongressil ka tulevikuväljavaadete üle ja küsitakse, kas sotsiaaltöö pole mitte uppumas bürokraatiasse.

Assotsiatsiooni avalduses on kirjas: utreerituna võib öelda, et dokumentide fabritseerimine on muutunud osaliselt sotsiaaltöö asendustegevuseks. Ometi on sotsiaaltöötajate eesmärk teha parim inimeste ja ühiskonna toimimiseks, kuid meie saame tegutseda olemasoleva süsteemi raames. Sotsiaalsüsteem ei saa täita inimeste soove, küll aga peab täitma inimeste vajadusi.

Liiva postkontor alaliselt suletud - teenindab Kuivastu postipunkt

Liiva postkontor on alates 10. septembrist alaliselt suletud. 11. septembril alustas Kuivastu sadama kaupluses tööd Kuivastu postipunkt. Erinevalt Liiva postkontorist on uut postiasutust võimalik külastada ka nädalavahetusel, kuna Kuivastu postipunkt on avatud T-L 10.00-18.00.

Kuigi postkontoris saab saata kirja, tellida perioodikat, maksta arveid ning osta postikaupa, siis ligikaudu 80 % postkontori tehingutest moodustavad paki väljastamised või saatmised. Postipunkti puhul, mis töötab näiteks raamatukogus või kaupluses, on see protsent veelgi suurem. Üle 80 % pakisaajatest ja -saatjatest eelistab võimalusel pakiautomaati. Hiljuti jõudis uus Omniva pakiautomaat ka Liivale.

Postkontoris pakutavad teenused jäävad kogukonna elanikele kättesaadavaks kas postipunkti või kirjakandja vahendusel. Ka Liival minnake üle pakiautomaadi ja kandeteenuse kombinatsioonile.

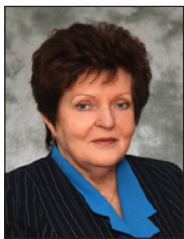
Kirjakandja toob teenuse koju või kontorisse

Kõigil postiteenuse kasutajatel, kes elavad või asuvad maapiirkonnas postiasutusest kaugemal kui 5 km, on võimalus kutsuda kirjakandja koju või tööle ning kasutada postiteenuseid oma elu- või asukohast lahkumata.

Kirjakandja kohalekutsumine on tasuta, maksta tuleb ainult postiteenuste ja neile kehtestatud teenustasude eest nagu tuleks maksta ka postkontoris. Kirjakandjat saab kohale kutsuda kodulehel oleva vormi kaudu https://www.omniva.ee/era/abiinfo/kirjakandja_tellimine või telefonil 6616616.

Piirkonnapolitseainike vahetus

Ida-Saare uus piirkonnapolitseainik Robert Vahter (27) on nimetanud ühena oma eesmärkidest tugevdada sidet kogukonnaga sotsiaalmeedia kanalite kaudu, edastas 25. septembri Meie Maa. 21. septembril lõpetas politseiteenistuse ja siirdus pensionile Kuressaare politseijaoskonna staažikas piirkonnapolitseainik, politseileitnant Hillar Peegel - temast kirjutas 12. septembri Meie Maa.

**Senta Room
(1942–2016).**
Erakogu

Senta kivi ootab annetusi

Orissaare keskkooli 13. lend (lõpetanud 1962. aastal) soovib lasta valmistada ja paigaldada oma klassiõe Senta Roomi hauale (luteri surnuaial) mälestuskivi tema 76. sünniaasta-päevaks 10. novembril. Selle soovi täitmisele saavad kaasa aidata kõik endised õpilased, kolleegid, sõbrad ja tuttavad, kandes annetuse Senta Roomi poja arvelduskontole Swedbanki EE 862 200 221 069 966 155 Hannes Room, selgitusega "Senta kivi".

Senta Room (1942–2016) õpetas Muhu lapsi 49 aastat, sh Piiri koolis, ning oli 35 aastat ühtlasi Muhu põhikooli direktor. Praegu on Muhu muuseumis avatud ka näitus "Senta Room 75" (Väljal II korruse fuajees).

Küllap iga lend mäletab Sentat omal moel, enamasti ikka soojalt. Piiri kooli sõitis ta vahel musta värvi mootorrattaga, mille paagil seisis jännes. Tema käe all saime küllalt selgeks matemaatika ja füüsika, aga ka tikkimise, heegeldamise, kudumise, proovisime toidutegemist ja lauakatmist - kõike, mis käsitöö tundides tehti, isegi poisid õmblesid tema juhatusel rõõmuga emadele mõeldud rätikute servi ja nõelusid vil-lased sokid terveks. Piiri kooli viimase lennu 40. aasta kokkutulekul oli Senta juba väga haige, aga süstis veel meissegi lootust ja usku ning meenutas rõõmuga Piiri kooli aegu, mil ta oli klassi-juhataja rollis ja kaitses "oma lapsi" mõnegi üleastumise pärast direktori ees. Näiteks ükskord pärast klassiõhtut ei raatsinud lapsed veel laiali minna ja leiutasid üksteise kojusaatmise, mis venis lauldes ja kätest kinni hoides aga hiliste tundideni, nii et lapsevanemad direktorile helistasid. Klassi-juhatajana silus ta ikka olukordi nii, et "hundid sõõnud ja lambad ka terved".

Meenutagem oma kooliaega ja aidakem võimalusel Senta kivil valmida. Aega annetada pole enam palju jäänud.

Kuidas Senta endale pingi sai

Et kogu lugu ära jutustada, tuleb alustada algusest. Aasta siis oli 2012 november, kui me esimest korda kohtusime Sentaga tema 70. juubeli pisikesel kodusel jätkupeol. Hea sõber tahtis meile tutvustada oma sugulast, legendaarset Muhu kooli direktorit. Nii me siis läksime ta koju juubeliks õnne soovima ja leidsime eest elurõõmsad ning jutu-krutskeid täis proud. Meil on siiani meele need toredad jutud muhulastest prouade pajatustes, soe huumor ning valehäbita eneste pihta suunatud naljad. Me vist polnudki varem sedavõrd krutskilisi vanemaid prouasid kohanud.

Selline siiras elulustise huumoriga pikitud suhtumine sel korral andis julguse Sentaga edaspidigi kohtudes rõõmsalt suhelda. Sagedasim kohtumispaik oli käsitööpood, kus adusin, et Senta on osav käsitöömeister ning kõigetegija-teadja siin Muhu saarel. Alati oskas ta juhatada, kust mida või keda tarvilist leida võib. Temaga palju kokku puutunud inimeste pajatustest on kõrvu jäänud, et Senta oli Muhu kooli juhtides samuti kõige ja kõigi eest hoolt kandev koolimamma. Kuidas siis olekski saanud teisiti sedavõrd kena koolimaja nii seest kui väljast, kui poleks olnud. Ei kuidagi.

Tänavu varakevadel, otsides uut ideed uueks vigursaaigimise laagriks siin Muhus, juhtusime mandril nägema palgist tehtud istepinke. Küll ilma eriliste viguriteta, aga pingid. Kohemaid oli klaar, et pingid võiksid Muhumaale hästi sobida, sest saare tunnuslause „Saar, kus aeg puhkab” lubab ka aja puhkamiseks paikasid. Üsna pea tuli mõte, et kui teeks veel ühe pingi spetsiaalselt Senta mälestuseks. Läksin pingimõtetega Rakvere Ametikoolis puidumeistri Riho Mäe juurde ja talle need mõtted väga meeldisid. Eriti haakus

Õpetaja Riho Mäe ja õpilane Tassilo Köther - pingimeistrid. Alumisel pildil samad mehed pinki meisterdamas.

Autori pildid

ta veel Sentale pingi tegemisega, sest Riho oli ise enne ametikooli minekut pikka aega väikese Tudu kooli direktor ja õpetaja. Senta pingi avamisel sõnas Riho, et tema kool kuivas kokku, aga Senta kool on jäänud elusse. Riho teab, mis töö, tegu ja südamerõõmud-valud on maakooli pidamine.

Tubli käsitöömeistrina kõnetas Rihot ka Senta käsitööarmastus. Riho ütles Senta pingile puidumaterjali valides, et suur inimene saagu suure pingi. Pingiks sai Katariina kiriku maadele rajatavas roosiaias mahavõetud toekas saarepuu ning pingi saaigimine toimuski sealsamas saarepuu kännu kõrval. Kena lugu on seegi, et pinki meisterdama kutus Riho oma õpilase, Saksamaalt teist aastat meister Riho juures õpipoisiks olnud Tassilo Kötheri.

Oli vahva jälgida seda Senta pingi valmimise protsessi, kus vaevu kahe ja poole täispäeva sees sündis õpetaja ja õpilase tegusaa koostöös just selline suurele inimesele kohane pink. Nagu Riho tavatseb öelda, et

vigursaaigimisel materjal ise annab aimu, mis, kuidas ja kust puidu seest välja tuleb. Seekord tuli siis Sentale suur pink suurte lilledega, sest lilli tikkida Senta ju väga armastas. Üsna saagimistöö lõpus tekkis pingi istekohale ka pragu, mille kohta ütles üks muhulane pingi avamisel tabavalt, et ega selle pingi peal niheleda küll ei sobigi. Teine muhulane aga leidis, et see sobiks rahututele õpilastele suisa rahunemise pingiks. Paistis, et Sentale valminud pink hakkas muhulasi koheselt kõnetama.

Kui Riho ja Tassilo alles pinki meisterdama hakkasid, sai koos vallavanema Raidoga käia pundis ümber koolimaja ja otsida sobivat kohta Senta pingile. Kõigi võimalike kohtade arutlusena jõuti lõpuks üksmeeles paigani, kus pink praegu oma rahukoha on leidnud. Oluline oli ka see, et kevadel enne saagimiste algust käisime koos koolidirektor Andres Antoniga samuti ümber koolimaja ja tema pakkus just sama kenat kohta. Et ilusti koolimaja juures, vaatega suurtele puudele ning taamal olevale kirikule. Sobivasti veel sirelipõõsale naabriks sai sätitud juba Riho kunstnikusilma järgi.

P.S. Siinkohal on hea ära märkida ka teiste pinkide saamise ning saatuse kohta järgmist. Ingliseüridega pink on meisterdatud Leedu õpetaja Dalius Dirse ning õpilase Tomas Savickase poolt, mõeldes just kirikuaia mahakukkunud, ajalooga saarepuu peale selle kõrval olevale künkale paigaldamiseks. Samuti on Leedu õpilaste Matas Cepulise ja Lukas Juozenase valmistatud pink, mille otstel lillifiguurid. Eestlastest õpilaste Lembitu Väinsalu ja Reili Põdra, Keido Maripuu ja Marko Ehandi ning noorte meistrite Deili Kalamehe ja Martin Kaukese meisterdatud pingid leiavad saarel endale sobivad paigad tuleval kevadel. Seniks jäävad need viis pinki talvituma näituseväljakule. Pingid said endale just uued tõrvaõlist „kasukad” peale, et talv kenasti üle elada. Selle võõpamise tegid Muhu Noorteka noored Lia Otsa juhendamisel.

Ning lubage mul/meil veelkord tänada kõiki muhulasi, kes jõu, nõu, töö ja teoga on kolmel vigursaaigimisel sedavõrd lahkelt abiks olnud.

Heade soovidega,

Kaia Ljaš

Aspliväljalt, Raugi külast

Vigursaaigijate ühispileti vaata Muhulase juunikuu numbril 7. leheküljel.

Noored tahavad rohkem vastutust, näitab kogukonnapraktika kogemus

Noortest on septembri jooksul avalikkuses palju räägitud. Tava-pärasele kooliaasta alguse elevusele lisandus sel aastal aga märgatavalt tumedamaid noote, kui meediasse jõudsid lood noortekampadest. Hetkeks võis näida, et noored ongi hukas ega soovi oma aega ühelgi ühiskondlikult kasulikul viisil kasutada. Tegelikult ei ole oluliselt rohkem näiteid vastupidisest, näitab viimase viie aasta jooksul igasse Eesti maakonda jõudnud ning sel sügisel veelgi rohkem õpilasi osalema ootava kogukonnapraktika programmi kogemus.

“Kui anda noortele võimalus iseseisvalt tegutseda ja käsi külge panna, siis neil on ideid ja tahet midagi ära teha täiesti olemas. Sealt võivad tulla väga huvitavad lahendused,” arvab Viljandi Gümnaasiumis ühiskonnaõpetuse õpetajana töötanud Juhan-Mart Salumäe.

Oma kogemusest meenutab ta näiteks seda, kuidas matemaatika ja füüsika süvakallakuga klassi poisid käisid paljulapseliste perede liidu sünnipäeval mustkunitrikke tegemas. “Loovust ja varjatud andeid on noortel palju, aga küsimus on selles, kas me oleme täiskasvanutena piisavalt julged, et neid võimalusi pakkuda.”

Kogukonnapraktika annabki noortele enamasti ühiskonnaõpetuse tunni raames võimaluse minna lühiajalisele praktikale mõnda vabatahtlusesse, et saada seeläbi praktilist töökogemust ning parem pilt kodukoha ning laiemalt ühiskonna probleemidest. Veelgi olulisemana aga nende lahendusvõimalustest.

2013. aastal alustanud programmi mudel on lihtne: kool pakub oma õppekava raames õpilastele või-

* Kogukonnapraktika programmi veab Vabatahtlaste Liit, selles osaleb ligi nelikümmend kooli ja üle saja vabatahtluse.

* Programm ootab liituma koole ja vabatahtlusi üle Eesti. Kui soovid seda teha, loe lisa: www.heakodanik.ee/kogukonnapraktika

* Kogukonnapraktika programm on Haridus- ja Teadusministeeriumi Noortegarantii osa ja seda rahastatakse 2015.-18. aastatel haridus- ja teadusministri kinnitatud ning Eesti Noorsootöö Keskuse poolt elluviidava ESF kaasrahastatud programmi “Tõrjutusriskis noorte kaasamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine” kirjeldatud tegevuste raames.

maluse saada praktikakogemus mõnes kohalikus vabatahtluses. Lisaks töökogemuse saamisele ning praktiliste oskuste omandamisele panevad noored seal käed külge mõne probleemi lahendamisele, olgu noorsootöö, lastekaitse, kodutute loomade aitamise või mõnes muus valdkonnas.

Erinevaid rolle ja tegevusi proovitakse nii kohalikes kui üle-eestilistes organisatsioonides. Teiste algatuste seas on noored puutunud kokku ausama ühiskonna loomisega ühingu Korruptsiooni-vaba Eesti.

“Kogukonnapraktika kaudu õnnestus meil teha koostööd noortega, kes tahtsid rohkem teada, mida korruptsioonivastane tegevus endast kujutab,” meenutab noori juhendanud Anni Jatsa. “Kõik

abituriendid, kes praktikaülesande käigus mõne valdkonnaga täpsemalt tutvuma pidid, lõpetasid kogukonnapraktika eeskujulikult ja edukalt ning ühing on õpilaste töö eest igati tänulik.”

Ka noored ise on oma kogemusega valdavalt rahule jäänud ning paljud on jätkanud pärast praktika lõppu vabatahtlikuna või leidnud vabatahtluse juures suisa tööd. Sel sügisel ootab programm rohkemate noorteni jõudmiseks uusi partnerkoole ja vabatahtlusi. Koolid saavad seejuures paindlikul moel valida endale sobivaima mudeli, kuidas kogukonnapraktikat õpetatööga lõimida.

Viljandi noori juhendanud Salumäe näeb kogukonnapraktikas võimalust mitte ainult noorte, vaid ka kooli jaoks: “See mitmekesisus õppeprogrammi, toob elulist külge sisse, aitab tööd sisukamalt teha. Lisakoormat mulle õpetajana tegelikult ei langenud, sest sain materjali mujalt vähendada, paljud õpikusse kirjutatud teemad saadi palju otsesemalt kätte. Praktiline tegevus on aga see, kus teadmised kinnistuvad.”

Kui meediast tuleb sõnumeid noorte poolt toime pandud kuritegudest, sotsiaalsest ebapädevusest või jõukudena aja veetmisest, siis kujuneb stereotüüpne pilt, kirjeldab Salumäe. Ta meenutab, kuidas nii mõnigi kogukonnapraktikaga seotud inimene ütles, et ei oleks osanud arvata, et mõni 11. klassi noor nii äge võib olla. “Ühelt poolt avastab noor täiskasvanute maailma, kuhu ta ühel hetkel siseneb. Teine külg on see, et vabatahtlused ja vanemad avastavad ka ise noori uue nurga alt.”

Vabatahtlaste Liit

Toetus üksi elavatele pensionäridele

Üksi elava pensionäri toetust maksab Sotsiaalkindlustusamet koos oktoobri pensioniga ja selle saamiseks ei pea pensionär ise midagi tegema – amet maksab seda rahvastikuregistris olevate andmete põhjal. Toetuse määramiseks vaadatakse andmeid pensionäri kohta rahvastikuregistris 1. aprillist kuni 30. septembrini. Toetuse saamiseks peab pensionär olema kogu sellel perioodil vanaduspensionieas ja elama rahvastikuregistri andmetel üksi. Toetust makstakse neile, kelle kättesaadav pension on 2018. aastal väiksem kui 492 eurot.

Kui samal elamispiinall elavad eestkostja ja eestkostetav ning üks nendest või mõlemad on pensionärid, on õigus üksi elava pensionäri toetusele. Ka juhul, kui pensionär elab koos oma alaealise või kuni 21-aastase õppiva lapsega, saab pensionär toetust. Paraku on jätkuvalt ka selliseid pensionäre, kes elavad küll realselt üksi, kuid kelle andmed rahvastikuregistris seda ei kinnita. Juhul, kui inimene on rahvastikuregistris registreeritud ainult kohaliku omavalitsuse täpsusega, ei ole võimalik toetust määrata. Julgustame inimesi kindlasti oma aadressiandmeid rahvastikuregistris õigesti muutmata, sel juhul tekib toetuse saamise õigus järgmisel aastal.

Üksi elava pensionäri toetust makstakse ka kõigile ööpäevaringset hooldusteenust saavatele pensionäridele, kes on teenusel viibinud vähemalt alates selle aasta aprillist. Nende puhul lähtutakse asjaolust, et inimestel tuleb hoolekandeesutustes tasuda sarnaselt kodus elamisele igakuiselt eluks hädavajalike kulutuste eest. Kui kahest samale aadressile elama registreeritud pensionärist üks on läinud hooldekodusse ja teine on jäänud nende ühisesse koju üksi elama, maksame toetust mõlemale, kuna üldjuhul hooldekodud ei võimalda teenuse saajaid rahvastikuregistris ümber kirjutada.

Üksi elava pensionäri toetuse maksab sotsiaalkindlustusamet välja üks kord aastas – koos oktoobri pensioniga. Toetuse suurus on 2018. aastal 115 eurot. Toetuse määramisel lähtutakse inimese kättesaadava pensioni summast, mis peab toetuse saamiseks olema väiksem kui 492 eurot.

Sotsiaalkindlustusameti info-
tel.: 612 1360, e-kiri yksielavad
@sotsiaalkindlustusamet.ee

Rõõmsat õpetajate-päeva!

Uus kooliaasta on hoo sisse saanud. 1. septembril võetud pidulikult pildil seltsivad õpetajatega nende igapäevased abilised koolitöös.

Kalmer Saar

Hiite kuvavõistlusele saab pilte üles laadida **15. oktoobrini 2018** - www.maavald.ee/ kuvavoistlused

Lisateave: kuva@hiis.ee, 56686892

Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond võtab kuni 15. oktoobrini vastu taotlusi stipendiumideks ja kultuuriprojektide finantseerimiseks 2019. aastal.

Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond toetab:

- üksikisikuid stipendiumidega õppe- ja teadustööks ning loominguliseks ja sporditegevuseks;

- organisatsioone toetustega eesti rahvuskultuuri arendamise, säilitamise ja edasikandmise seisukohalt oluliste projektide algatamiseks ja finantseerimiseks.

Stipendiume ja toetusi jagatakse 127 allfondist.

Jagamise info, allfondide nimekirja ning taotluse ankeedid leiate Sihtasutuse Eesti Rahvuskultuuri Fondi koduleheküljel www.erkf.ee

Pühendagem kultuuripärandi aasta mälestuste kogumisele!

Lähemalt vt: www.laanlane.ee/2018/03/09/lembitu-twerdjanski-puhendagem-kultuuriparandi-aasta-malestuste-kogumisele/

Laupäeval,

20. oktoobril kl 19

Koost Muhu restos

kontsert-õhtusöök

(kolmekäigulise õhtusöögi hind 35.-).

Muusikat teevad Brigita Murut ja Paul Neitsov.

Köögis sel õhtul Mosaiiki kohviku peakokk Märten Sepp.

Broneerimine Koost Muhu resto fb-lehe kaudu või liinu@koost.ee /tel. 5693 9589

TSITAAT: Igas eluvallas, kuhu Eestis oma pilgu pöörame, näeme hämmastavat euroopalike ja läänemeresoomeliste elementide põimingut. Nendes võluvates mustrites avaldub eesti kultuuri unikaalsus. On kultuure, mis on meist palju enam euroopalikumad, on kultuure, mis on soomeugriikumad. Kuid meie missioon on elada nende kahe maailma piiril. - Valdur Mikita. *Kuulutaja* 6.7.2018, www.kuulutaja.ee

Vassi(i)li Randmetsa elust

Eda Maripuu, Muhu Muuseum
Algus eelmises Muhulases.

Helsingis sooritas Vassel kooliõpetaja kutseeksami, käis palju teatris ja saanud sealt innustust näidendite kirjutamiseks. Soomes ei olnud sel ajal toiduga kiita ja kui Vassel 1918. aasta suvel Tallinna tuli, ostnud ta iga viie minuti järel võileiva. Osa võttis kaasa, osa sõi kohe ära.

Haapsalu kaudu pääses ta Saaremaale Taaliku sadamasse. Muhusse tulles küsis tammil valves olnud sõdur *Ausweissi* ehk luba, mida Randmetsal ei olnud, ja teda hakati komandatuuri viima. Kuna tee viis kodust mööda, siis suutis ta sõdurit veenda, et sinna sisse astutaks. Komandatuurimehed olid seal elanud ja soldatile oli koht tuttav. Ema suutiski poja soldati käest välja rääkida.

1919. jaanuaris luges Vassel lehest, et Kuressaares on eestikeelne gümnaasium avatud. Randmets läks sinna jalgsi, jõudes kohale õhtul kell kaheksa. Järgmisel päeval andis ta eksami ja hakkas koju tulema. Seekord õõbis Vassel Kuke kõrtsi lähedal sugulaste pool, kes olid sinna talu ostnud. Kodust võttis ta kaasa oma varanduse, mis oli sama kui Helsingisse minnes, ja läks jälle tagasi kooli, mille ta 1921. aastal lõpetas. Tema klassijuhataja oli keelemees Johannes Avik.

1919. aasta veebruaris, kui Kuivastus alanud mässust osavõtjad Kuressaare poole liikusid, saadeti nende klass mässajate vastu sõdima. On olemas dokument, mille kohaselt Randmets võttis osa sõjategevusest 16. veebruarist 22. veebruarini 1919 ja see andis talle ülikoolis õiguse õppemaksust vabastamiseks. Talle anti ka Vabadussõja mälestusmedal. Klassivend Oskar Paas meenutab aga, et kui tuli teade, et minnakse mässajate vastu, ei olnud Randmets nendega ühinenud. See oli tekitanud löhe tema ja klassikaaslaste vahel, mis oli kestnud ka

Koos venna Ivaniga 1918. aastal Helsingis.

kogu ülikooli aja, nii et Saaremaalt pärit üliõpilased hoidnud temast eemale. Võib arvata, et Vasli ei olnud kerge relvaga muhulaste vastu minna.

Igavene üliõpilane

Ülikoolis aitas Randmets raha teenimiseks kaasüliõpilastel eksameiks valmistuda ja tegi raha eest konspekte. Hiljem oli ta mitmes äris raamatupidajaks. 1926. aastal lõpetas Vassel majandusteaduskonna *cum laude* ja asus edasi õppima finantsõiguse alal, mille lõpetas 1932. Seejärel astus ta kohe filosoofiateaduskonda rahvaluulet õppima. Ta oli ka diplomeeritud edasiõppija finantsõiguse alal, kuid magistriröö jäi tal siiski kaitsmata. Ühe aasta õppinud ta ka arstiteaduskonnas, aga pidi nendest õpingutest loobuma, kuna ei kannatanud laipu.

1933–34 töötas Randmets Tartu-Võru Rahukogu ja Riigikohtu juures kohtuameti kandidaadina. Alates 1934. aastast töötas ta advokatuuris ja 1937. aastast oli vannutatud advokaat. Randmets oli „Õigusteaduse õigekeelsuse sõnaraamatu“ üks autoritest, kes tõi

eesti keelde sõna „manukas“. Aastatel 1934–36 andis ta välja „Rahva Huvilehte“, mille mõned numbrid on Digari keskkonnas üleväl. 1936. aastast oli Randmetsal ka meremehe tunnistus. Millalgi tahtis Randmets Inglismaale praktikale minna, võib-olla kavatses ta reisikuludest hoidumiseks end laevale munsterdada.

Üliõpilasena esitas Randmets kaks tööd, mis said 1927. ja 1929. aastal auhinna. Esimene oli igihaljal teemal „Alkohol kuritegevuse faktorina üldiselt ja eriti Eestis“. 10 semestrit kuulas ta Andersoni rahvaluule loenguid.

Tartus suhtles Vassel tolleaegsete eesti kultuuri- ja seltskonnategelastega. Friedebert Tuglasega jätkus läbikäimine ka pärast sõda. Randmets olevat talle rasketel aegadel, kui Tuglas oli põlu all, Muhust söögikraami viinud: kulguga üle Suure väina jää ja edasi rongiga Tallinna. Tuglast, kelle teatavasti isegi keskharidust ei olnud, pidas kahekordse kõrgharidusega Randmets tõeliseks intelligendiks. Tartus tutvus ta ka Karl August Hermanniga, kes väitnud, et Hermannid on Lembitu järeltulijad.

Randmetsa välisreisidest ei ole ta ise rohkem midagi kirja pannud, kuid doktor Eda Välile oli ta öelnud, et käis vahest Helsingis lõunat söömas. Randmets oli Tartu Ülikooli meeskoori ja segakoori asutajaliige ja nendega käis ta tõenäoliselt kontsertreisidel ka välismaal. 1926 sõitis meeskoor pikemale välisreise Austriasse-Ungarisse, 1937. aastal teostas koor kontsertmatka, mis hõlmas kuut Euroopa riiki. Segakoor esines 1924 Riias, 1935. aasta suvel Rootsis toimunud Põhjamaade laulupeol ning 1925. ja 1936. aastal toimus kontsertreis Soome.

Ankeedi järgi oli Randmets aastatel 1933–40 Kaitseliidu, kaitseliidu liikmekaart oli tal aga 1927. aastast. *Järgneb*

Valimised eeldavad teadlikke valijaid ja rahvaesindajate kompetentsust

Praegu kehtiv riigikogu valimiste kord pilkab demokraatia ideed, kuna see võimaldab parteidel parlamenti sokutada terve rea inimesi, kes ei ole tegelikult saanud rahvalt mandaati. Seetõttu on praeguse parlamendi koosseisus terve rida inimesi, kes said valimistel naeruväärselt vähe hääli, ent kes on sellest hoolimata võtnud rahvaesindaja koha ja sellega kaasnevad hüved vastu.

Varro Vooglaid on teinud kolm ettepanekut riigikogu valimiste korra reformimiseks nii, et see vastaks paremini kompetentsuse, läbipaistvuse ja demokraatia idealidele: 1) kehtestada nõue, et riigikogu valimistel osalemiseks peaks kõik inimesed, kes soovivad saada rahvaesindajaks, tõestama asjakohase eksami läbimisega vajalikku kompetentsust tööks seadusandjana, 2) kõik riigikogusse

kandideerivad isikud peaks avalikustama oma seisukohad olulistest riigi- ja ühiskonnakorralduslikest küsimustest, 3) kõik riigikogusse kandideerivad isikud peaks avalikustama oma sidemed nii formaalsete kui ka informaalsete organisatsioonidega, andes seeläbi valijatele teadmise, millised huvigrupid kandidaatide selja taga seisavad. Vt www.err.ee/862260/varro-vooglaid-kolm-nouet...

Tuleohutuse põhitõdede tundmine aitab lastel ohutult kodu aega veeta

Koolialised lapsed veedavad kodus iseseisvalt palju aega ning seetõttu on oluline neile meelde tuletada mõned ettevaatusabinõud, mis aitaksid vältida koduseid tuleõnnetusi. Juba lasteaias on läbitud tuleohutuslased koolitused – lastel on olemas põhitõed, mida tohib ja mida ei tohi teha, kuid ülekordamine ei ole laste puhul kunagi liigne.

Toitu ei tohi jätta pliidiile järelevalveta

Päästeamet saab palju väljakutseid eluhoone tulekahjudele, mis hiljem osutuvad tõdudkõrbemiseks. Lapsed, kes kasutavad iseseisvalt pliiti toidu valmistamiseks, peavad jälgima, et nad toitu tulisele pliidiile ei unustaks ning pärast kasutamist pliidi kindlasti välja lülitaksid. Seega meenutagem lastele, et söögi tegemise ajaks ei ole mõistlik jääda multifilme vaatama või sõbraga telefonis suhtlema.

Tikud ja tulemasinad pole mänguasjad

Algklasside lapsed tohiks lahtist tuld (küünlal, gaasipliiti, küttekolded jms) kasutada ainult täiskasvanu juuresolekul, sest punase kuke külas-käiguks pole palju vaja. Piisab vaid vähesest hooletusest või hajameelsusest. Lapsed on tormakad ning põlev küünlal võib ümber kukkuda ja teha väga palju halba. Seetõttu on hea, kui lapsevanem näitab eeskujuna ning räägib, kuidas käituda ohutult. See, et tikud ja tulemasinad ei ole mängimiseks, on hea alati üle korrata ning võimalusel tuletõrje vahendid üldse turvalisse kohta peitu panna.

Suitsuandurit ei tohi karta

Kui peres on olemas suitsuandur, on vaja lastele kindlasti ka selle toimimist selgitada. Lapsed võivad valju heli peale ehmuda ja hoopiski peitu pugeada. Siinjuures ongi oluline rääkida lapsega sellest, milleks suitsu-

andur hea on ning kuidas käituda siis, kui see tööle peaks rakenduma. Kui laps kuuleb suitsuanduri signaali ja avastab, et tuleõnnetus on alguse saanud, siis tuleks tal sellest esimesel võimalusel teavitada teisi lähedal asuvaid inimesi ning liikuda kiiresti toast välja. Esimesel võimalusel helistada 112 ning kui on võimalik, siis aidata ka koduloomi. Kui laps helistab 112, siis peaks ta kindlasti teadma oma aadressi, oskama teed juhatada, oskama öelda mis juhtus, kus juhtus ja vastama kõigile päästetöökorraldaja küsimustele. Vaadake koos lapsega kodus üle kõik väljapääsud ning veenduge, et need oleksid lapsele ka hõlpsalt avatavad.

Telefonidega peab hoolsalt käituma

Päästjad hoiatavad, et telefon ei olegi päris ohutu ese ning tulevad meelde, et telefoni ei tasu voodisse kaasa võtta. Ammugi ei tohiks laadivat telefoni näiteks padja alla pista, sest telefon võib üle kuumeneda ja põlema süttida. Telefon vajab kohta, kus õhk ringleb ning eelistatult võiks see asuda kõval pinnal. Samamoodi võiks lastele ka meelde tuletada, et pistikupesas hoiaks asju minimaalselt korraga, vastasel juhul kuumeneb see üle ning õnnetus ongi kohal.

Kas Sinu või Su lähedaste kodud on tuleohutud? Telli endale või oma lähedastele tasuta kodunõustamine, et koos spetsialistiga olukord üle vaadata ja vajadusel muudatusi teha. Selleks tuleb helistada pääste infotelefonile 1524 ja broneerida endale sobiv aeg. Kodunõustamine on tasuta. Pensionäridele ja vähekindlustatud peredele paigaldatakse nõustamise käigus vajadusel ka suitsuandur.

Maris Moorits

Lääne päästekeskus
kommunikatsioonijuht

Hambaravihüvitis

Endale lähima, lepingu sõlminud hambaarsti leiab haigekassa kodulehe kaardirakendusest www.haigekassa.ee/ hambaravi.

Lapseootel naised, väikelapse emad, pensionärid ja osalise või puuduva töövõimega inimesed saavad hambaravi jaoks hüvitist 85 eurot aastas. Ülejäänud inimesed saavad kasutada 40-eurost hüvitist.

Vältimatu hambaravi eest tasub alati haigekassa, see on tasuta kõigile, sh ilma ravikindlustuseta inimestele. Vältimatu abi vajaduse otsustab arst. Selle alla kuuluvad nt suures põletikus hamba väljatõmbamine, mädakollete avamine jm. Vältimatut abi ei osuta aga iga hambaarst ja enne külastust tuleks seda kontrollida. Lähemalt saab lugeda haigekassa kodulehelt: www.haigekassa.ee/hambaravi/patsiendile/valtimatu-abi.

1944. a põgenemine

Ühest tavapärasest erinevast tähtpäevast kirjutas 21. septembri Meie Maas Jutta Kõvamees Kitching. Põgenemine 1944 läks paljudele õnneks: "Rootsi rannavalve laev tervitas meid, lehitades oma sinikollast vabaduse lippu. Meeskond kostitas meid kuuma kakao ja magusate saiatestega (rootsi keeles – *bullar*) – mis veel 74 aastat hiljem tunduvad minu jaoks maailma parimad. Seejärel pukseeris rannavalve meid läbi kaljuste rannikuvete turvalisse sadamasse ja pagulaste varjupaika. Selle rõõmsa pühapäeva hommikul õnnistati meid taas särava päikesepaiste ja peegelsileda merega. Tundsi end pühitsetutena, me olime päästetud ja kogenud halastust. Kõigele läbielatud vaatamata olime meie leidnud oma Valge laeva"

TSITAAT: "Maal tuleks taastada erisoodustused, et noored tahaksid maale elama minna. Meie riik on siiani maaelu hävitanud, nüüd tuleb seda hakata uuesti üles ehitama. See on praegu meie kõige olulisem teema! Mida kaugemale tulevikku me selle lükkame, seda raskem saab see olema!"

Malle Pärn, portaali Objektiiv 29. juunil 2018

Tehnoülevaatus

Teostame ka TRAKTORITE ülevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja müük

Autode sisepesu

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

Muruniidukite ja trimmerite hoiustamine ning hooldus

52 737 75 – alan@collester.ee

Ehitusteenused

Üldehitustööd, kanalisatsioon- ja torutööd, elektritööd

Teehöövli teenus

Ekskavaator-laaduri teenus
JCB 4CX + erinevad kaevekopad + hüdrovasar

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agregaadid

Sõelutud mulla, killustiku, liiva, paekivi ja raudkivi müük

Haagiste rent

50 675 02 –

paavo@collester.ee

Asume Soonda külas

vanas laudakompleksis.

- Küttepuid:
- 3-meetrised koos koju toomisega 20 eur/ruum. Halupuud erinevas pikkuses, vastavalt tellija soovile. Võimalik tellida ka konteinerisse laotud küttepuid. Pakume kompleksiga küttepuid saagimis- ja lõhkumisteenust
- Saematerjal:
- Müüme kuiva saematerjali. Servamata lepa, haava, tamme, pärna, saare ja jalaka planku ning lauda. Aialatid männist ja haavast pikkus 3 meetrit. Aiapostid tammest, erinevad pikkused. Toodame vastavalt tellija soovile punn- ja põrandalauda erinevatest puuliikidest. Võimalik tellida poolpalgi mooduleid kuuride ja saunade ehituseks.
- Tehnika:
- Roomikekskavaator, kopplaadur, minilaadur, kallur-furgoon ja metsaveoautod ja palju erinevat põllumajandus ning metsatehnikat. Meie masinaparki on lisandunud kaks uut masinat. Minilaadur Avant, mis mahub igale tööplatsile, võimalik kasutada ka siseruumides ning kahjustab pinnast minimaalselt. Masinal on palju erinevaid töövahendeid. Kevadiseks metsseakahjustuste tasandamiseks on parim tööriist masinale paigaldatav vedrupiidega raudreha ning tasandusrest. Masina rendihind 22.-/h.
- Pinnase- ja kannufrees, millega on kiirelt ja efektiivselt võimalik võsastunud või ebatasasane maa muuta murutraktoriga niidetavaks alaks. Seade sobib ka kitsaste külavaheteede freesimiseks ja tasandamiseks. Meetrise läbimõõduga tammekännu pinnasega tasaseks freesimisele kulub 5 minutit, purustab ka juured 20 cm sügavusel pinnases. Hind kujuneb vastavalt töömahule.
- Haljastus:
- Müüme huumuserikast sõelutud mulda haljastuseks. 10 eur / tonn
- Sõelutud muld täiteks (sisaldab kuni 1,2 cm läbimõõduga kivi) 5 eur / tonn
- Hobusesõnniku ja turbaga segatud kasvumuld 25 eur / tonn
- Tänavakivi müük ja paigaldus, kivi hind alates (5.- m²)
- Erineva fraktsiooniga killustikud, liiv ja kruus ning graniitkillustik.
- Teede ja platside ehituseks freesasfalt.
- Teostame:
- Settekaevude tühjendust, teede väljakute ja aedade ehitust.
- Rohkem infot: www.muhuharaldus.ee
- Info ja tellimine:
- 50 97 679 või 53 00 25 20.

Teade!

10. oktoobril, kell 11-15 on Hellamaa külakeskuses Saare Arenduskeskuse ettevõtluskonsultant Tiia Naagel, vabaiühenduste konsultant Helje Pent ja Saarte Koostöökogu nõustaja Sulvi Munk.

Tiia annab nõu ettevõtlusega alustamise ning äriideede osas. Jagab soovitusi ning nõuandeid kuidas kirjutada äriplaani, milliseid koolitusi on tulemas, kuidas on võimalik leida mentoreid, jne.

Helje annab nõu kodanikuühendustele ja –algatustele tugitegevusi nende kogu arengutsükli ulatuses ning kannab hoolt, et vabaiühendustel oleks kõikjal Eestis tegutsemiseks soodne keskkond. Muuhulgas nõustab vabaiühenduste organisatsiooni asutamise ja lõpetamise, tegevusvõimekuse tõstmise jpm teemadel.

Sulvi annab nõu LEADER programmi toetuste osas. Jagab infot järgmistest meetmetest kohta:

MEEDE 1 - Ettevõtte konkurentsivõime suurendamine ja ühistegevus.

MEEDE 2 – Elujõuliste kogukondade arendamine ja elukeskkonna parendamine.

Kui on soov eelnevalt aeg kokku leppida, siis kirjuta aadressil: tiia@sasak.ee või sulvi.munk@skk.ee

Olete oodatud!

Muhu-Hellamaa Maanaisteselts kutsub **Näputöö neljapäevadele** Igal neljapäeval **kell 17** Hellamaa külakeskuses

info tel: 5163 773

ADREM Soovid osta - müüa kinnisvara või vajad hüva nõu?
www.adrem.ee
Võta ühendust: **Lauri Kolk**
Tel: +372 5191 2950,
lauri@adrem.ee
www.adrem.ee
Kõige ülevaatlikum info Muhumaa kinnisvarast! Adrem Kinnisvara tegutseb Saare maakonna kinnisvaraga juba aastast 2002!

Piiri Taaskasutuskeskus avatud E, R, L 10–17.

Muhu Arvutivõlvur OÜ
Pakun arvutite parandus- ja hooldustööd, IT taristute paigaldust ning arvutite ehitamist vastavalt kasutaja vajadustele.
arvutivolur@protonmail.com
5822 7584

Volitatud veterinaararst
Margit Pitk

Vastuvõetud toimuvad kolmapäeviti Muhu Jahimeeste majas Piiril, kell 9–12

Muul ajal kokkuleppel
telefon: +372 529 4469, e-post: margit.pitk@gmail.com

Kirikuteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Pühapäev, **14. oktoober**. Lõikustänapühä. Igapäevane leib.

Kell 14 jumalateenistus armulauaga Muhu Katariina kirikus.

Teenib õp. H. Nelis.

Pühapäev, **28. oktoober**. Andke üksteisele andeks.

Kell 14 jumalateenistus armulauaga Muhu Hooldekeskuse kiriku-ruumis. Teenib õp. H. Nelis.

Koguduse hooldajaõpetaja
Hannes Nelis, tel 529 1881
hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Hellamaa Peetruse ja Pauluse kogudus

13. oktoobril kell 10 Jumalik liturgia.

Rinsi Jumalaema Kaasani pühakuju kogudus

20. oktoobril kl 10 Jumalik liturgia. Kiriku nimepäev, templipühä.

Teenib preester Toivo Treima,
tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkus

28. septembril 87-aastane **Helmut Haus**.

Tunneme kaasa omastele!

Talvekuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Armilde Ausmeel	92 (11.11)
Fride Saksakulm	92 (16.11)
Aino Saksakulm	92 (29.11)
Ester Haus	89 (26.11)
Asta Mägi	87 (14.11)
Aino Veski	87 (25.11)
Estrid Põlluaar	87 (29.11)
Ellen Roi	86 (24.11)
Aino Äkke	86 (25.11)
Helmut Noot	86 (27.11)
Heljo Maandi	86 (30.11)
Manivald Auväärt	85 (15.11)
Erna Saartok	83 (6.11)
Vaike-Helje Lahke	82 (26.11)
Astra Vingisaar	81 (3.11)

Ellen Randmets	75 (8.11)
Juta Vaher	70 (21.11)
Kaarel Tuuling	65 (11.11)
Milvi Kasenõmm	60 (3.11)
Toomas Pajust	60 (15.11)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed. **NB!** Uute nimekirjadega seoses palun kontrollige üle, kas kõik toimib teie kunagiste soovide järgi.

HELLAMAA RAAMATUKOGUS
NÄITUS
„OH, KOOLIAEG...“

Avatud:
T 9 - 15
K 9 - 15
N 10 - 18
R 9 - 13
L 9 - 13
P, E - suletud

Õppevahendeid, õpikuid ja viihikuid alates tsariajast.

Alliki Oidekivi muhu tikandi näitus on Tallinna vanalinnas avatud 7.oktoobrini.

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu näitus AJATUS päritud kirjades ja rütmidest.

Näitus Vene tänaval Katariina käigus Katariina kiriku vaikuses on vaatamiseks, järeletegemiseks, oma näo ja identiteedi hoidmiseks avatud 7. oktoobrini K–L 12.00–18.00, P 12.00–16.00

Info: <https://folkart.ee/uritused/naitus-ajatus/>

Kangakudujate infopäevade raames
Muhu tegemised pühapäeval 7.oktoobril

- Sirje TÕURI Männiku käsitöötalu Koguva külas avatud 11-15.00. Perenaine Sirje TÕUR.
- Muhu kultuuripärand Muhu Muuseumis Koguva külas avatud 11-15.00
- Piiri Taaskasutuskeskus näitus „Taaskasutus kangastelgedel“ avatud 12.00 – 15.00. Perenaine Mare Peegel
- Näitus avatud 7.-29.oktoober (keskuse lahtioleku päevadel)
- Hellamaa külakeskus – vanade ja uute Muhu tekstiilide näitus avatud 12.00 – 17.00. Perenaine Tiina Jõgi. Näitus avatud 7.-29.oktoober (keskuse lahtioleku päevadel).
- Vahtraste küla Jaagu talus avatud Muhu tekstiilidega tutvumiseks riidealad 11-17. Perenaine Ille Kolu.
- Kulvastu sadamas käsitööpood-töötuba avatud 10-17.00. Perenaine Velli Saabas.

Novembri Muhulase materjalid on teretulnud **30. oktoobri** õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muhu.ee
Trükinud Saaremaa Trükikoda 450 eks.
Hind 30 eurosent